

НАВЧАТИ З УСПІХОМ

Дослідження питання про те, яким чином викладач вищої школи чи доцент готується до занять з студентами, дали не тільки неочікувані, але й неоднозначні результати. Більша частина і без того досить короткої підготовки йде на те, що викладач знайомиться ще раз з тим, що він знає. Дидактичні та методичні питання займають відносно мало часу. При цьому викладачі лише у виняткових випадках задумуються над тим, які проблеми можуть виникнути у студентів, з якими неочікуваними моментами, перешкодами чи іншими проблемами потрібно рахуватися.

Погано організований процес навчання часто є основною причиною недостатнього успіху викладача. Тут доречно згадати цитату теоретика навчання Роберта Е. Мейера: «Якщо людина не знає точно, куди вона йде, то вона може прийти взагалі зовсім в інше місце!» Але й навіть при ретельній підготовці заняття може піти не за планом. У своєму розпорядженні викладач має багато різних можливостей. Він повинен використовувати їх для того, щоб побудувати на основі принципу різноманітності інтенсивне заняття. При цьому слід дотримуватися таких принципів:

1. Планувати з точки зору студента (що будуть вимагати від мене в процесі навчання, як на усних так і на письмових іспитах).

2. Змінювати форму навантаження студентів:

— зміна видів діяльності (обговорення, письмові роботи, презентації, виступи);

— зміна форм спілкування (індивідуальна робота, робота в парах, групова робота, робота всієї групи);

— зміна завдання (сприймання нової інформації, аналіз тексту, оцінка висловлювання, вирішення проблеми, розробка нових ідей);

3. Планувати етапи заняття, які реально можна виконати (кожна фаза не повинна бути надто короткою, щоб не відчувалось, що викладач поспішає (боротьба між методами), але й не надто довгою, щоб не виникло нудьги). Практика показує, що на кожний навчальний час доцільно планувати від двох до чотирьох етапів.

4. Завжди, коли це можливо, дозволяти студентам самостійно вибирати вид роботи чи переключатись на інший вид діяльності.

Ще в процесі підготовки потрібно подумати над тим, що заняття може піти не за планом, що на початковому етапі може виникнути «бар'єр мовчання», так як більшість студентів не мають

досвіду виступів перед аудиторією. Досить часто може виникати негативне відношення до якихось певних тем чи дій викладача. Подумати про це потрібно наперед і використати одну із методик, яка допомагала не один раз, тобто продумати запасний варіант. Але поведінка людей не піддається точному плануванню, тому, як правило, викладачу не вдається виконати все те, що заплановано. Практично завжди виявляються складнощі та перешкоди, які можна умовно позначити як «отруєні стріли». Приклади «отруєних стріл»: непридатне приміщення, неочікувана реакція студентів, особиста втома, особиста необачність, занадто високі вимоги до навчання, недостатня підготовка.

Більшість викладачів не може відійти від звичайного порядку ведення занять. «Отруєні стріли» на таких заняттях призводять, зазвичай, до таких наслідків:

- реакція часто буває неадекватною, так як немає часу на пошук правильного рішення;
- викладач, захоплений зненацька, почувается беззахисним, його дії стають дещо спонтанними;
- виникають додаткові проблеми, які ускладнюють знаходження правильного рішення.

Дійовим засобом у боротьбі з «отруєними стрілами» можуть бути «захисні екрани». Поряд з релаксацією, яка потребує довгої підготовки, все більшої актуальності набуває, так звана «профілактика стресу».

Якщо передбачити проблемну ситуацію раніше, тоді її можна проаналізувати і продумати, як на неї відреагувати. Тут може допомогти наступне:

1. Внутрішні мовні формули: в критичних ситуаціях викладач використовує внутрішні мовні формули, які утримують його від стандартних реакцій. Якщо, наприклад, викладач схильний виправдовуватися при виникненні на занятті критичних висловлювань, то він стримує себе від цього за допомогою внутрішньої мовної формули: «Я дам йому можливість спокійно висловитися».

2. Обговорення заняття з колегами: підготовка до заняття і його подальше обговорення разом з колегою, або з невеликою групою викладачів.

3. Самоаналіз «отруєних стріл»: проаналізувати, як часто перераховані нижче «отруєні стріли» зустрічаються у викладацькій практиці і наперед продумати, як діяти в подібних ситуаціях. Наприклад:

- потрібно проводити заняття в непридатному приміщенні (надмірний шум, постійні перешкоди, непристосоване приміщення і т. д.);

— деякі студенти не так позитивно реагують на заняття, як хотілося б (виглядають заляканими, агресивними, нудьгують і т. д.);

— викладач почувається на заняттях дещо невпевнено (невпевненість у собі, недостатня інформаційна база, страх перед непередбаченою реакцією студентів і т. д.);

— викладач незадоволений собою (навчальний процес відстає від навчального плану, не може досягти мети, яку собі поставив і т. д.);

— інші «отруєні стріли».

Звичайно виникає запитання, чи є вихід з даної ситуації? І з повною впевненістю можна сказати «Так!» Перш за все це грамотна стратегія планування занять, тобто, викладач подібно композитору повинен «написати партитуру» заняття. Щоб урізноманітнити заняття і провести його більш ефективно, викладач може використовувати методику, які добре зарекомендували себе на практиці, а саме: гуртові ігри, гуртовий турнір, дві обійми, коротка доповідь, інтерв'ю в парах, рольова гра, ділова гра, сандвіч та багато інших. Дані методики пропонуються випробувати й у відповідності з особистими уявленнями та досвідом їх доповнювати або дещо змінювати.

*Дмитренко О. П., старш. викл.,
кафедра німецької мови*

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗАСОБАМИ ПОЛІТИЧНОЇ КОРЕКТНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Глобалізація і інтерналізація, що характерні всім сферам життя сучасного суспільства, висувають нові вимоги до комунікації на міжнародному рівні. У спілкуваннях між представниками різних країн і культур трапляються випадки непорозумінь. Причиною є не стільки мовний бар'єр, який легко усувається перекладом, а суттєві культурні відмінності партнерів по комунікації, а саме: різні ціннісні орієнтації та установки, традиції, звичаї, звички, правила і норми поведінки, у стилі життя, культурі побуту, жестах та міміці. Міжкультурні бар'єри зустрічаються навіть у випадках використання однієї мови, яка є *Lingua franca* для кількох країн. Значними перешкодами у взаємодії та взаєморозумінні у процесі комунікації є також соціокультурні стереотипи у сприйнятті «чужого» народу і його культури. Соціокультурні відмінності та стереотипи можуть стати причиною виникнення конфліктної